

Секція 1. Комунікативна прагматика в наукових дослідженнях та у викладацькій практиці.

Sektion 1. Kommunikative Pragmatik in moderner Forschung und Lehre.

DOI: <https://doi.org/10.20535/IWPOK3.2025.art.1>

УДК 811.112.2'25:808.51:32

Баклан І. М.

Бокій А. Р.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

**ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПЕРЕКЛАДІ
НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ**

Основною функцією політичної промови є апелятивна, тобто функція впливу на адресата повідомлення, який має колективний характер і охоплює як фахівців у сфері політики, так і пересічних громадян. Політична промова спрямована на формування певної суспільної думки, настроїв і переконань та поєднує елементи офіційно-ділового й публіцистичного стилів. Стилiстичні засоби, ужиті в тексті політичної промови, надають їй емоційності та експресивності. У перекладацькому аспекті важливим є аналіз особливостей відтворення стилістичних засобів. Матеріалом дослідження слугували виступи провідних політичних діячів Німеччини та їхні переклади українською мовою.

На думку О. М. Мороховського, стилістичні засоби поділяються на фігури заміщення (кількості – гіпербола та мейозис; якості – метонімія, метафора та іронія) і фігури суміщення (тотожності – порівняння, синоніми-замінники та синоніми-уточнювачі; протилежності – антитеза та оксиморон; нерівності – клімакс, антиклімакс та зевгма) (Глінка & Зайченко, 2013: 35–36). У промові О. Шольца (Scholz, 2022) наявні такі метафори: ein ganzes Land von der Weltkarte zu tilgen (укр. стерти з карти світу цілу країну), mit den Grund-Prinzipien brechen (укр. порушувати головні принципи), die Zeit

zurückdrehen (укр. повернути час назад), über die Köpfe kleinerer Staaten hinweg entscheiden (укр. приймати рішення без відома менших держав). Літота, як особливий вид мейозису, у промові спрямована на підкреслення близькості через заперечення (напр., nicht weit weg von uns – не далеко від нас), вираження єдності та емпатії (напр., "Mir geht es da nicht anders als Ihnen" – «В мене це не інакше ніж у вас»; Scholz, 2022; Шольц, 2022), а також емоційне наближення німецького слухача до подій війни в Україні (напр., All das geschieht nicht weit weg von uns, sondern hier, in Europa. – «Це все відбувається не далеко від нас, а тут, у Європі.»; Scholz, 2022; Шольц, 2022). У промові О. Шольца також спостерігається антитеза – зіставлення протилежних понять чи явищ з метою посилення контрасту трагедії (напр., Heute ist ein furchtbarer Tag für die Ukraine. Und ein düsterer Tag für Europa. – «Сьогодні – жахливий день для України. І похмурий день для Європи»; Scholz, 2022; Шольц, 2022). Вона створює ритмічність і емоційне напруження, протиставляючи мир агресії, а свободу – тиранії. У наведеному прикладі також спостерігається гіпербола – навмисне перебільшення з метою посилення емоційного ефекту, що досягається вживанням прикметника furchtbar («жахливий»). Через воєнну тематику виступу в промові О. Шольца іронія відсутня. Натомість у промові наявне порівняння (Gerade erleben wir den Beginn eines Krieges, wie wir ihn in Europa seit fast 80 Jahren nicht erlebt haben. – «Наразі ми бачимо початок такої війни, якої ми у Європі не знали понад 75 років.»; Scholz, 2022; Шольц, 2022), яке переносить адресата в контекст подій минулого століття, пов'язаних із Другою світовою війною, та підкреслює масштаб сучасних подій. Порівняння реалізується за допомогою конструкцій із wie та als.

Під час перекладу політичної промови важливо не лише точно передати зміст, а й зберегти емоційно-прагматичний потенціал тексту оригіналу. Однією з основних проблем є відтворення стилістичних засобів, оскільки нейтралізація під час перекладу може призвести до втрати функції впливу на адресата повідомлення. У перекладі наведених вище

метафор стилістичний засіб збережено завдяки застосуванню прямого перекладу. Літоту, антитезу та гіперболу в наведених прикладах також було збережено у перекладі шляхом прямого відтворення. У разі використання парафразування спостерігається нейтралізація метафори. Наприклад, метафори *mit den Grund-Prinzipien brechen* (досл. «покінчити з головними принципами») та *über die Köpfe kleinerer Staaten hinweg entscheiden* (досл. «вирішувати над головами менших держав») у перекладі відтворено шляхом парафразування як «порушувати головні принципи» та «приймати рішення без відома менших держав».

Отже, стилістичні засоби в політичних промовах забезпечують реалізацію апелятивної функції, спрямованої на формування громадської думки, певних настроїв і переконань адресата. Вони надають висловлюванню емоційності та експресивності. У проаналізованій промові О. Шольца виявлено різноманітні стилістичні засоби – метафору, літоту, антитезу, гіперболу та порівняння. Вони підсилюють емоційний вплив на слухача, створюють контраст і ритмічність, а також підвищують переконливість висловлювання. Зокрема, метафори й антитези допомагають передати трагізм ситуації, літота – наблизити аудиторію до подій, представлених у промові, а гіпербола – підкреслити масштаб і значущість події. У перекладі політичних промов особливо важливо зберегти емоційно-прагматичний потенціал тексту оригіналу. Одним із способів збереження стилістичних засобів у перекладі політичних промов є застосування прямого перекладу. У разі втрати адекватності перекладу доцільно застосовувати перекладацькі трансформації, які, однак, можуть спричинити нейтралізацію стилістичних засобів. Наприклад, парафразування часто зумовлює нейтралізацію стилістичних засобів і, відповідно, послаблює вплив на адресата. Ефективність перекладу політичної промови залежить не лише від точності змістової передачі, а й від адекватного відтворенням стилістичних засобів, що формують її комунікативно-прагматичну силу.

Список використаних джерел

1. Глінка, Н. В., & Зайченко, Ю. (2013). Експресивні засоби й стилістичні прийоми вираження експресивності та особливості їх перекладу. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філологія. Педагогіка, (2), 34–39. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2013_2_7
2. Шольц, О. (2022, 24 лютого). Телевізійна промова Федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца з приводу нападу Росії на Україну. Die Bundesregierung. <https://www.bundesregierung.de/bregde/aktuelles/statement-scholz-ukrainisch-2008092>
3. Scholz, O. (2022, 24. Februar). Fernsehansprache von Bundeskanzler Scholz anlässlich des russischen Überfalls auf die Ukraine. Die Bundesregierung. <https://www.bundesregierung.de/bregde/suche/fernsehansprache-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-des-russischen-ueberfalls-auf-die-ukraine-2007824>